

Hørings svar - Høring om justering av gudstjenesteordningen

Fra menighetene i Dalsbygda, Os og Narbuvoll.

Hørings spørsmål

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

I utgangspunktet opplevdes selve gudstjenestereformen som krevende. Den tok mye tid og krefter fra de involverte i stab og råd. Samtidig er vi ganske godt fornøyd med det som ble resultatet hos oss. Vi har ikke holdepunkter for å si om gudstjenestedeltakelsen har gått opp eller ned som følge av endringene, sannsynligvis er det andre forhold – som endringer i demografi – som er viktigere. Spørsmålet er heller i hvilken grad gudstjenestereformen spiller på lag med det menigheten ser behov for å satse på, og der er det både positive og problematiske elementer i gudstjenestereformen.

1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Gudstjenestereformen la opp til mer involvering i gudstjenesten. Dette er sannsynligvis noe vi ville ha tatt tak i uansett, men det er flere elementer i gudstjenestereformen som det har vært nyttig for oss å ta i bruk: medliturger ved dåp (gjerne noen i dåpsfamilien som leser tekster eller gjør konkrete oppgaver ved dåpshandlingen), og medhjelpere som bærer lys ved evangelieprosesjonen. Vi har også hatt stor glede av at det ble utarbeidet en lokal samlingsbønn som vi opplever som meget god.

Vi har også oppfattet at gudstjenestereformen legger vekt på involvering i vid forstand, og har lagt vekt på dette. Dersom vi kan få engasjert kor, musikere, bygdekvinnelag, barn og unge, foreldre osv., så har vi latt dette være styrende for hvordan vi har gjennomført gudstjenestene. Det betyr at vi har lagt opp gudstjenesten med fokus på hva vi har av folk og ressurser og latt dette være styrende for hvordan gudstjenesten er lagt opp. Dette har vi veldig positive erfaringer med, samtidig som vi ser at vi de må avvike litt fra den vedtatte lokale grunnordningen ved noen anledninger: det har rett og slett ikke vært mulig å forutse alle de konkrete gudstjenestene vi skal involvere folk i når grunnordningen ble fastsatt. I utgangspunktet legger gudstjenesteordningen opp til at vi skal utarbeide ordninger for de mange ulike gudstjenestene vi har hos oss, og sende disse til godkjenning hos biskopen før vi tar dem i bruk. Dette viser seg å være lite hensiktsmessig. Og det vil derfor være en fordel om man angir tydelig at den lokale grunnordningen er veiledende for hvordan gudstjenesten i soknet skal være, og at det er rom for å gjøre tilpasninger til den enkelte gudstjenesten ut fra konkrete forhold.

Gudstjenestereformen la også opp til at menighetene skulle ta et aktivt valg av liturgisk musikk. Hos oss ble musikken til Henning Sommerro valgt, sammen med muligheten til å bruke musikken fra gudstjenesten av 1977. Det viste seg at ingen andre menigheter i området valgte samme liturgiske musikk som oss. Vi var altså alene om å ha den. Samtidig

viste mye av musikken fra 1977 seg å være vel så slitesterk. Vi har derfor gått tilbake til 1977-musikken nå.

Samtidig har vi gode erfaringer med å la ungdom/konfirmanter være med på å velge musikk til en del gudstjenester, og mener det er viktig å ta vare på muligheten til å velge annen musikk enn den tradisjonelle Kyrie/Gloria ved enkelte gudstjenester.

Vi har også gode erfaringer med å bruke en tilpasset versjon av nattverdbønnen for særskilte anledninger. Ved disse anledningene har det vist seg at veldig mange av gudstjenestedeltakerne ikke kan Sanctus veldig godt, og at denne lovsangen derfor kunne oppleves ekskluderende. Men siden ordningen legger opp til at vi kan velge en annen egnet lovsang enn Sanctus, har vi bl.a. brukt omkvedet fra Måne og sol ("Herre, vi takker deg...") som lovsang på gudstjenester med mye barn/familier osv. Det har fungert svært godt – folk bare "kan" sangen, og henger seg på. Vi går derfor inn for at nattverdbønnen for særskilte anledninger må gi oss mulighet til å velge en annen lovsang enn Sanctus ved de anledningene der vi mener det er tjenlig for inkludering og involvering i gudstjenesten.

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

Det må arbeides mer bevisst med gode former for familiegudstjenester/gudstjenester tilpasset barn. Noen av forslagene i denne høringen går motsatt vei, f.eks. forslaget om å gjøre Kyrie (og dermed i praksis også Gloria, siden disse henger sammen melodisk) obligatorisk ved alle gudstjenester. Da forsvinner muligheten til å bruke en veksellesning fulgt av Måne og sol med innledning, noe vi vil savne selv om vi som hovedregel har Kyrie og Gloria i de aller fleste gudstjenester. Også ved en del gudstjenester av typen "ung messe" er det viktig å beholde muligheten til å velge andre bønn-/lovsanger her.

Det må også jobbes mer med bønnene i gudstjenesten for å få dem i en språkdrakt som barn forstår og kan leve seg inn i.

Det virker også underlig å fjerne bestemmelsen om dramatisering i forbindelse med prekenen fra ordningen. Da kan det oppfattes som om drama er noe fremmed i gudstjenesten, og dette er neppe i tråd med kulturmeldingen for Den norske kirke ("Kunsten å være kirke").

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Vi ser et stort behov for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester. Det bør jobbes mer med ulike typer gudstjenester og gode navn på disse, og forslag til hvordan hver enkelt type gudstjeneste kan gjennomføres.

Spesielt har vi et ønske om flere typer gudstjenester med vekt på musikk (musikkandakt, aftensang, musikkmeditasjon osv.). Dette bør være gudstjenesteformer som vi kan ta i bruk uten å måtte utarbeide en egen lokal ordning for hver enkelt gudstjeneste. Det må derfor sees på om de generelle bestemmelsene for gudstjenesten i Den norske kirke gir oss dette handlingsrommet, og evt. gjøre de nødvendige justeringene.

2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)? Hva bør endres?

Vi mener det bør være tilstrekkelig at menigheten gir melding til biskopen om endringer i lokal grunnordning, og at biskopen følger opp dette i menigheten ved tilsyn og visitaser.

Dagens ordning med å sende hver enkelt gudstjenestetype til godkjenning hos biskopen, mener vi er alt for arbeidskrevende og byråkratisk. Den fører også til at det går svært lang tid fra vi tar initiativ til en ny gudstjeneste, før vi faktisk har lov til å ta den i bruk.

Vi går inn for en ordning der menighetene kontinuerlig kan videreutvikle gudstjenestelivet og utarbeide nye typer gudstjenester lokalt, og at menigheten kan prøve ut dette i praksis først før man sender melding til biskopen om det man har kommet fram til.

Vi mener også at biskopens tilsyn med gudstjenestelivet bør knyttes til visitasene framfor en godkjenningsordning. Ved visitasene er biskopen til stede i menighetene og deltar i gudstjenestene. Det gir biskopen en helt annen forutsetning for å se hvordan gudstjenestene fungerer og å gi råd og veiledning til menighetene om hva de bør ta tak i sitt lokale gudstjenesteliv.

3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Samlingsbønnen kan godt gjøres til et valgfritt ledd så lenge ikke Dagens bønn gjøres obligatorisk.

Vi har fått utarbeidet en lokal samlingsbønn (godkjent av biskopen) utformet av Bjørn Øyan. Denne bruker vi bruker ofte, og det er ikke ønskelig for oss å slutte å bruke den til fordel for f.eks. dagens bønn.

Vi opplever at det å bruke både samlingsbønn og dagens bønn kan bli én bønn for mye i starten av gudstjenesten. Dersom dagens bønn gjøres obligatorisk, legger det opp til at vi må kutte ut vår lokale samlingsbønn, dersom vi ønsker å redusere antall bønnen i gudstjenestens begynnelse. Det vil være svært uheldig.

Vi støtter altså at samlingsbønnen kan gjøres valgfri under forutsetning av at Dagens bønn også er et valgfritt ledd.

Dersom én av bønnene skal være obligatorisk, må det etter vårt syn være samlingsbønnen, og at ordningen med at dagens bønn kan tre inn i stedet for samlingsbønn ved aktuelle anledninger viderføres.

Det bør også åpnes for at samlingsbønnen kan bes av liturgen, selv om det fortsatt kan være hovedregelen at den bes av en medliturg.

3f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget?

Vi opplever det som unødvendig å gjøre innledningen "Guds barmhjertighet er stor" til en obligatorisk del av innledningen til syndsbekjennelsen. Vi vil fortsette å bruke samlingsbønn i forkant av syndsbekjennelsen, og mener derfor at den utvidede innledningen kan være valgfri (kan være naturlig for menigheter som velger å ikke bruke samlingsbønn i forkant av syndsbekjennelsen)

Vi synes ikke det er noen god ide å begrense utvalget av syndsbekjennelser. Så lenge det allerede er flere syndsbekjennelser å velge i, er det ikke noe mål i seg selv å redusere antallet bøenner menigheten har å velge i. Det er heller en fordel om det er flere.

Vi mener også at muligheten til å søke biskopen om godkjenning av en lokalt utformet syndsbekjennelse bør beholdes, selv om vi ikke bruker dette selv i dag.

Vi benytter alternativ C i justeringsforslaget, og opplever at denne fungerer godt ved veldig mange ulike anledninger.

Vi ser at det kan være gode grunner for å utvide med en syndsbekjennelse i tråd med alternativ D i justeringsforslaget, men er sterkt kritiske til den konkrete utformingen av dette leddet. Problemet knytter seg til formuleringen "kjenner syndens makt i vårt hjerte". Her kobles pronomenet "vi" til en bestemt opplevelse/følelse ("kjenne syndens makt"). Her blir hvem "vi" er, definert ut fra hva den enkelte føler/kjenner. Det vil i praksis føre til at de som ikke opplever at det kan kjenne syndens makt i sitt hjerte, vil definere seg ut av det som skjer. Det kan få konsekvenser for hvordan de opplever ordet "vi" i resten av gudstjenesten, at "vi" er noen andre enn dem, og at språket her skaper skillelinjer i den gudstjenestefeirende forsamlingen. Dette mener vi er svært uheldig. Syndsbekjennelsen kan også tolkes slik at det bare er det som "kjenner syndens makt" i sitt hjerte, som får tilgivelse. Det er viktig at syndsbekjennelsene er utformet slik at det går klart fram at tilgivelsen gis til alle, ikke bare deler av forsamlingen, og da må dette punktet skrives om. Teologisk er det også viktig å framheve at synden kan ha makt over oss, selv om vi ikke er bevisst den eller opplever den. Vi mener derfor at den foreslåtte formuleringen ikke er heldig, og at forslaget må bearbejdes videre og sikres et inkluderende språk, før det gjøres til en del av gudstjenesteordningen i Den norske kirke.

3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Nei, vi er sterkt imot at dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester.

Vi har en meget god, lokalt utformet samlingsbønn som vi ønsker å fortsette å bruke. Da blir kombinasjonen av samlingsbønn OG syndsbekjennelse OG dagens bønn veldig ordrik, og gir dårlig flyt i gudstjenestens innledende del.

Vi ønsker heller å beholde samlingsbønnen enn å måtte ta i bruk dagens bønn på alle gudstjenester. Samtidig ser vi positivt på muligheten til å bytte ut samlingsbønnen med dagens bønn på enkelte gudstjenester (f.eks. høytidsdager).

Vi opplever også at plasseringen av dagens bønn etter dåp ikke fungerer godt. Dåpsliturgien er allerede ganske ordrik. Dersom overgangen fra dåpsliturgien til dagens tekstlesninger skal gjøres med enda en bønn, vil det forsterke denne opplevelsen. Det ville vært bedre om dagens bønn ble holdt før dåp. Dersom dagens bønn fortsatt blir et valgfritt ledd, kan menigheten velge å ikke ha den når det er dåp, eventuelt å lese dagens bønn i stedet for samlingsbønn ved gudstjenestens begynnelse.

3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

Det er flere forhold vi ser behov for å kommentere:

3c Inngangssalme:

Vi mener det er unødvendig å gjøre det obligatorisk for menigheten å stå under første og siste salme på alle gudstjenester. Hos oss står menigheten under første og siste salme når vi er i et kirkerom. Men vi har ganske mange gudstjenester utenfor kirkerommene våre i løpet av et år, og mange av disse stedene er det uhensiktsmessig å stå. Dessuten mener vi at dette bør være noe som er forankret i menigheten lokalt, og at dette er noe som fungerer best dersom menighetsrådet har valgt det selv. Det bør derfor være valgfritt om menigheten står under første og siste salme.

3g Kyrie:

Vi er uenige i at Kyrie-leddet gjøres obligatorisk i alle gudstjenester.

Vi bruker som regel både Kyrie og Gloria i de aller fleste gudstjenester, også ved mange gudstjenester spesielt tilrettelagt for barn. Men ved noen gudstjenester er det viktig å kunne gjøre endringer her, særlig noen gudstjenester tilrettelagt for de aller minste og ved noen gudstjenester for ungdom (ung messe der ungdommene selv får mulighet til å sette sitt preg på gudstjenesten og musikken). Denne fleksibiliteten mener vi det er viktig å ta vare på. Vi mener derfor at det normalt bør være Kyrie i gudstjenestene, men at det ved særskilte anledninger bør være mulighet til å utelate dette leddet eller bytte det ut med en annen egnet bønn/lovsang.

3h Gloria

Vi er glade for at muligheten til å benytte en annen egnet lovsang ved enkelte gudstjenester videreføres. Da virker det unaturlig at Kyrie gjøres obligatorisk i alle gudstjenester (se vår kommentar til 1b og 3g).

For de aller fleste gudstjenestemedlemmer henger Kyrie og Gloria sammen som en musikalsk helhet. Å begynne å synge Kyrie for så å ta en annen lovsang enn Gloria etterpå, vil ofte føles fremmed og ikke fungere særlig godt (med et mulig unntak for lovsanger som ligger nært Kyrie i toneart og stil). Å beholde Kyrie som obligatorisk ledd i alle gudstjenester legger derfor veldig sterke begrensninger på hvilken lovsang som kan velges i stedet for Gloria.

Vi støtter altså muligheten til å velge en annen lovsang enn Gloria ved enkelte anledninger, og mener den logiske konsekvensen av dette er å gjøre det mulig å velge bort Kyrie på enkelte gudstjenester.

3e Samlingsbønn med bevegelser

Det ble laget en egen samlingsbønn med bevegelser (Samlingsbønn nr 7) da den nye gudstjenesteordningen kom. Denne var basert på den gamle "De fem tegns bønn" som vi er kjent med fra tidligere.

Det fungerer veldig godt å ta med barna (og menigheten) på en samlingsbønn med bevegelser. Men selve bønnen fungerer ikke godt nok.

For det første veksler den fram og tilbake mellom Faderen og Sønnen i de fire første leddene. Det er forvirrende. Og siden det ikke er noe i motivene i bønnene som tilsier dette skiftet, vil det være beste om de to første leddene rettes til Faderen/Gud vår skaper, mens de to neste leddene rettes til Sønnen. Da kan man også slippe å gjenta tiltalen "Kjære Far" og "Kjære Jesus".

Det er også noen steder at den opprinnelige "De fem tegns bønn" hadde bedre formuleringer. Et godt eksempel er første ledd. Det heter "Tenn ditt lys i oss" i den nye bønnen. Vi skulle bruke denne i en gudstjeneste med barn, og da reagerte barna som var med på forberedelsene negativt på denne formuleringen: de tok den bokstavelig (at det skal brenne inni oss), og syntes det var ekkelt. Formuleringen fra "De fem tegns bønn" (Fyll oss med ditt lys) syntes de var fin. Vi byttet derfor ut denne formuleringen. Det er også andre ledd fra "De fem tegns bønn" som fungerer bedre enn den nye samlingsbønnen, f.eks. "Bli hos oss, du elsker oss, bevar oss i din fred!"

Vi mener bønnen bår gjennomgå på nytt med fokus på hvordan den forstås av barn, og at det blir en tydeligere sammenheng mellom tegnene som gjøres og bønnen som bes (gjelder særlig bønneledd to). En del av formuleringene fra "De fem tegns bønn" kan med fordel hentes inn i den nye bønnen.

Vårt forslag til endring av bønnen er:

Hendene løftet mot himmelen:

Kjære Far, Herre over himmel og jord,
kom til oss, fyll oss med ditt lys!

Hendene i kryss foran brystet:

Bli hos oss. Du elsker oss. Bevar oss i din fred.

Hendene mot hverandre:

Kjære Jesus, du ser oss.
Ta imot våre tanker og stille bønner.

Hendene strukket ut foran:

Ta våre hender i dine og før oss på den gode vei

Tar hverandre i hendene:

Gode Hellige Ånd, takk for at vi ikke er alene. Hjelp oss å se hverandre med kjærlighet.

4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

4b – Bibelsk salme

Vi er enige i at det kan være korsang mellom de to tekstlesningene, i stedet for bibelsk salme. Det er en tilpasning til praksis slik vi har gjort ved flere anledninger.

Ikke alle menigheter har kor. Vi ønsker en åpning for at andre musikalske innslag kan komme inn i stedet for korsang (orgelstykk som står til kirkeårstiden, solosang med motiv fra dagens tekster osv.). Vi har mange gode musikkrefter hos oss som gjerne bidrar i gudstjenesten. For å kunne trekke dem inn i den liturgiske helheten, er det naturlig at de kan synge/framføre noe mellom tekstlesningene, selv om det ikke er snakk om korsang.

4c – Evangelieprosesjon

Vi har fast evangelieprosesjon med lysbærere (så lenge vi er i et kirkerom), og støtter at dette videreføres som noe menigheten kan velge.

Vi støtter ikke å gjøre Halleluja-verset til et obligatorisk ledd uavhengig av om man har evangelieprosesjon i gudstjenesten. Vi har gudstjenester i friluft, på skihytter og på institusjoner der det ikke er egnet for prosesjon med hallelujavers. Det samme gjelder ved en del gudstjenester i friluft. Her er prosesjon unaturlig. En del steder er det heller ikke naturlig at menigheten står under lesningen. Da virker halleluja-verset unødvendig (og kan skape usikkerhet om man skal reise seg eller ikke). Det er viktig at vi har muligheten til å tilpasse dette til stedet vi er på. Hallelujaverset bør derfor være et valgfritt ledd.

Vi støtter at det åpnes for å bruke et annet svarvers enn Halleluja ut fra dagen/kirkeårstiden. Da bør det være mulig å bruke det samme verset både før og etter evangelielesningen, slik at samme melodi og tekst kan gjentas. Liturgiforslaget har videre formuleringer for hva som kan velges som respons enn hva som kan velges på plassen for Halleluja-verset (før lesningen). Dersom det skal brukes forskjellige vers før og etter evangelielesningen, kan dette gjøre det vanskelig for menigheten å delta. Vi mener derfor at det må være mulig å bruke det samme svarverset før lesningen også, så lenge det er egnet (vil være opp til lokal liturg og kirkemusiker å finne egnede vers).

4d – Preken

Vi oppfatter det som unødvendig at lovprisningen på slutten av prekenen skal avsluttes med Amen. Vi går inn for at Amen på slutten av lovprisningen droppes, eller eventuelt gjøres valgfritt.

Vi er også imot forslaget om at prekenen alltid skal avsluttes med lovprisningen. Det legger veldig sterke føringer for hvordan en preken skal avsluttes, noe som begrenser predikantens muligheter til å tilpasse prekenen til ulike gudstjenester og å ta i bruk forskjellige virkemidler i prekenen. Det finnes gudstjenester i kirkeåret der en lovprisning vil oppleves malplassert, f.eks. langfredag. Det er også viktig at vi holder muligheten åpen for at andre enn presten kan holde preken, slik vi på samtalegudstjenesten ofte utfordrer en gruppe av konfirmantene til å holde prekenen, og da er en bestemmelse om at prekenen alltid skal avsluttes med lovprisningen uheldig – her må det være rom for å velge andre måter å

avslutte prekenen på. Vi går derfor inn for at lovprisningen fortsatt skal være et valgfritt ledd.

Vi har mange gudstjenester med barn/unge til stede, og bruker i den forbindelse drama og andre aktiviserende innslag som er samordnet med innholdet i prekenen. Vi undres derfor over at bestemmelsen om aktiviserende innslag foreslås strøket. Det gir et signal om at forkynnelsen kun skal være ord, og at drama/andre innslag er et fremmedelement i prekenen. Dette mener vi er uheldig og lite i tråd med det arbeidet som er gjort om kunst og kultur i kirken ("Kunsten å være kirke"). Vi mener derfor at bestemmelsen om aktualiserende/dramatiserende/aktiviserende innslag bør beholdes.

Vi opplever også presiseringen om hvor prekenen skal holdes fra som helt unødvendig. Dessuten kan det være gode grunner til å ta med forsamlingen rundt i kirkerommet under prekenen (type vandregudstjeneste eller dramatisering av teksten der fokus i fortellingen flyttes litt rundt i rommet). Da gir det et feil signal å angi at det er faste steder i kirkerommet der prekenen skal foregå. Det som derimot kan være en utfordring i en del kirker, er å ha lydanlegg som sørger for at alle i kirken hører. Dette må det selvsagt jobbes for å løse i alle kirkerom, men dette vil gjelde hele gudstjenestendet og løses ikke av å angi et bestemt sted som presten skal stå under prekenen.

4i Forbønn

Vi har brukt bønnevandring på noen få av våre gudstjenester. Erfaringene derfra er veldig positive, og vi har vurdert å ta dette i bruk mer systematisk.

Dersom det blir bestemt at bønnevandring ikke lenger kan kombineres med at utdelingen av nattverden, vil dette gjøre det veldig lite aktuelt å bruke bønnevandring i gudstjenester der det skal være nattverd.

Bønnevandring er en veldig fin måte å tilrettelegge forbønnen på for barn. Samtidig vil mange av disse barna fort synes gudstjenesten blir veldig lang, dersom det både skal være tid til bønnevandring og nattverdutdeling i samme gudstjeneste. Det vil derfor ofte bli en konflikt mellom å ha bønnevandring og å ha nattverd i gudstjenesten.

Vi ser at det å kombinere bønnevandring med nattverd kan senke terskelen for å gå til nattverd betydelig, ikke bare for barna, men også for foreldre/familie. Vi har arbeidet systematisk for at nattverd skal oppfattes som noe som er åpent for alle, men møter fortsatt dåpsforeldre og andre som opplever at det er en betydelig terskel. Da er kombinert bønnevandring og nattverdutdeling et godt bidrag til å redusere den terskelen.

Vi mener derfor at muligheten til å kombinere bønnevandring med nattverdutdeling bør videreføres. Det bør heller arbeides mer med hvordan man kan integrere forbønn og nattverdbønner på en god måte, slik at begge deler får sitt klare særpreg samtidig som det kan inngå i en liturgisk helhet.

5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag

Vi har utdeling med intinksjon som fast nattverdpraksis. Liturg og medliturg går ned i kirkeskipet og menigheten kommer fram hit og mottar brød og vin stående. Vår opplevelse

er at dette fungerer veldig godt og gjør det enklere for både barn og voksne å delta i nattverden.

5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Nei, vi støtter ikke at takkofferet skal inngå som del av nattverdliturgien slik det er foreslått.

Det er flere grunner til det:

Vi har tradisjon for å gå rundt alteret med offergaven. Dette har god lokal oppslutning og vi ønsker å ha mulighet til å fortsette med det.

Vi er også skeptiske til at menigheten skal synge nattverdssalmen mens takkofferet tas opp. Mange av nattverdssalmene oppleves som "nye" salmer, dvs. salmer som man ikke lærte på skolen eller i oppveksten. Dermed kan menighetssangen bli noe svakere her. Dersom det i tillegg skal komme noen rundt og samle inn takkofferet, vil dette ta fokus vekk fra salmen og vi risikerer at det bare er et fåtall i menigheten som deltar i den. Spesielt foran nattverdutdelingen synes vi det er uheldig om mange "kobles av" salmesangen. Vi ønsker derfor å kunne ha salmen før nattverden som en selvstendig salme som ikke må foregå samtidig med takkofferet.

Vi opplever også spørsmålsstillingen som noe kunstig: for oss er takkofferet en selvstendig handling i gudstjenesten, ikke en del av forbønnen eller en del av nattverden. Takkofferet henger sammen med det dobbelte kjærlighetsbud, og er en måte vi gjennom gudstjenesten kan vise kjærlighet mot vår neste. Takkofferet hører dermed tematisk sammen med preken og trosbekjennelsen. Samtidig vil det være uheldig å plassere takkofferet for tett på trosbekjennelsen eller prekenen, da det kan skape et inntrykk av at man kan betale for frelsen. Dermed er plasseringen i etterkant av forbønnen den som gir takkofferet størst selvstendighet, og som samtidig plasserer det innenfor den delen av gudstjenesten det hører hjemme i: II Ordet.

Det er også én ting til som vi finner underlig: selve ordlyden i bønnen som avslutter takkofferet. Her er det en uheldig bruk av "oss og våre gaver". Det kan forstås som at det er de som har lagt penger i offerposen som blir tatt imot av Gud. Dette handler om å få til et inkluderende "vi" (og tilsvarende eiendomsform "vår") i gudstjenesten. Det er sikkert ikke tanken bak ordlyden i liturgien at hvem "vi" er skal defineres ut fra hvem som gir gave, men formuleringen "ta imot oss og våre gaver" åpner for denne tolkningen. Det mener vi at gudstjenesteliturgien bør unngå. Dersom det hadde stått "ta imot oss og vår gave" (dvs. entall) får man et skille mellom hvem "vi"/"oss" er og gaven som legges fram. Vi vil likevel foretrekke at formuleringen "Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn" enten strykes eller gjøres valgfri.

Det bør fortsatt være mulighet til å utarbeide en lokal takkebønn for offeret som man kan bruke etter godkjenning fra biskopen.

5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

En av svakhetene ved gudstjenestereformen, var at nattverdliturgien fikk flere ledd/elementer som brøt opp rytmen og flyten i nattverden. Når det kommer stadige skifter

mellom ledd som messes av liturgen, sies av liturgen og sies av menigheten, blir der flere punkter der menigheten kan "ramle av" underveis. Vi savner sterkt en gjennomarbeiding av nattverdliturgien som legger mer fokus på flyt og sammenheng, ikke på alt man ønsker å ha med.

Det må arbeides vesentlig mer med sammenhengen mellom ledd som skal synges og ledd som leses og den helheten de inngår i. Det er uheldig at to ledd som skal synges og som kunne ha fulgt hverandre som en musikalsk helhet, blir avbrutt av leste bønner. Og det bør være mulig å gå fra det ene sungne leddet til det neste uten mye modulering.

Mange hos oss, også vante kirkegjengere, opplever at nattverdliturgien har blitt veldig lang og ordrik. Det skyldes nok ikke først og fremst at den tar så veldig mye lenger tid enn tidligere, men at den er mer oppstykket i mange ledd som kommer etter hverandre. Det er like mye de mange skiftene som lengden på liturgien som gir opplevelsen av at nattverdliturgien nå er lengre.

Vi savner derfor en gjennomarbeiding av helheten i nattverdliturgien, med mer vekt på flyt og musikalsk helhet på de leddene som er med. Det vil også være en fordel om flere av bønnene i denne sammenhengen kan bli en del kortere, og at man så langt som mulig unngår å dele opp bønnene i mange små bønner som kommer innimellom de sungne leddene.

5k Nattverdbønn E

Dette er en god nattverdbønn som vi har gode erfaringer med å bruke. Men vi er skeptiske til forslaget om å bytte ut "familie" med "venner". Ordet "familie" er et rikere begrep som er nærmere på bibeltekstene. Det er dessuten en vesentlig del av Den norske kirkes selvforståelse at vi er et fellesskap av mennesker som ikke nødvendigvis er enige i alt, har de samme interessene eller er veldig like hverandre. Denne dimensjonen fanges bedre opp av begrepet "familie", og vi ønsker derfor å beholde formuleringen slik den har vært til nå.

5m Nattverdbønn G

Vi er glade for at det nå er kommet en kortere nattverdbønn som kan brukes også ved hovedgudstjenestene.

Den foreslåtte bønnen er god, og det er en stor fordel at den nå starter med en innledning ved liturgen alene – den tidligere versjonen hadde en innledning der menigheten skulle svare, som ikke fungerte godt (vi har prøvd den).

Derimot savner vi muligheten fra forrige versjon til å bruke en annen egnet lovsang enn Sanctus. Ved noen av de anledningene der det vil være naturlig å bruke Nattverdbønn G, vil forsamlingen hos oss bestå av veldig mange som ikke kan Sanctus fra før og som ikke klarer å henge seg på i løpet av lovsangen. Vi har derfor brukt en alternativ lovsang ved flere anledninger, og har bl.a. brukt omkvedet fra Måne og sol ("Herre, vi takker deg..." osv). Det fungerer veldig godt, og folk synger med – dette er jo en lovsang de kan. Vi er enige i at det må være et mål for Den norske kirke at medlemmen kan lære seg Sanctus, men mener det bør være åpning for å bruke en annen lovsang her når konkrete forhold tilsier det.

Kirkeårsprefasjonene

Kirkeårsprefasjonene er ikke nevnt spesielt i høringsbrevet. Men også her savner vi en bedre gjennomarbeiding av det tekstlige i forhold til gudstjenestemusikken.

Det er flere av bønnene som er vanskelige å messe til den mest brukte messetonen.

Det beste eksemplet er prefasjonen for Allehelgensdag. Her må enten den siste stavelsen i "bevert" trekkes ut over to noter, eller man får stykk på første stavelse.

En liknende effekt får man i prefasjonsbønnen for åpenbaringstiden, der "lys og evig liv" ikke flyter godt i forhold til melodien.

Og prefasjonsbønnen for pinse er i overkant ordrik, slik at messetonen her trekkes mer i langdrag enn det vi oppfatter som musikalsk riktig.

Vi savner derfor en bedre gjennomarbeiding av prefasjonsbønnene. Det bør her legges vekt på at det skal være mulig å messe disse leddene også for prester som ikke er veldig øvede sangere. Slik de framstår i dag, er det ikke alle prester som føler seg komfortable med å messe disse prefasjonsbønnene, selv om de gjerne messer andre ledd i liturgien.

*På vegne av gudstjenesteutvalget for Dalsbygda, Os og Narbuvoll sokn
Stig Johnsbråten
Sokneprest*